

2. Kirilova L.G., Miroshnikov O.O., Grabovenska I.O. (2017). Disorders of the autistic spectrum as early violations of neurodevelopment in children. Journal of Neurology. B.M. Mankovsky, Vol. 5, No. 1. P. 71-78. (in Ukrainian).
3. Ostrovskaya KO, Rybak Yu.V. (2010). Rehabilitation of children with autistic spectrum in the center of day care. Lviv: Publ. Triad plus, 115 p. (in Ukrainian).
4. Rybak Yu.V., Murashchuk O.M. (2016). Suchasni psykholoho-pedahohichni tekhnolohiyi roboty z ditmy iz rozladamy spektru autyzmu. [Modern psychological and pedagogical technologies for working with children with autism spectrum disorders]. Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 19 : Korektsiyna pedahohika ta spetsial'na psykholohiya. Vol. 21.pp. 409-412. (in Ukrainian).
5. Skrypnyk T. V. (2010). Fenomenolohiya autyzmu [Phenomenology of autism]. monograph. Kiev. Publ. Feniks, 388 p.
6. Skrypnyk T.V. (2016). Psykholohichna dopomoha dityam z autyzmom ta yikhnim batkam: navch.-metod. posib. Kiev. Publ. «Shkilnyy svit».. 160 p. (in Ukrainian).
7. Skrypnyk T.V., Kutsenko T.O., Rinder I.D., Nedozim I.V. (2014). Zmist korektsiyno-rozvytkovykh zanyat' dlya ditey z autyzmom v spetsial'nykh zahal'noosvitnikh zakladakh. navch.-metod. posib. Kiev. Pp. 278-304. (in Ukrainian).
8. Sukhina I., Rynder I., Skrypnyk T. (2017). Psykholohichna model rannoho vtruchannya dlya ditey z autyzmom: posibnyk. Kiev-Chernivtsi: Publ. - «Bukrek», 192 p. (in Ukrainian).
9. Chuprykov A.P., Khvorova H.M. (2011). Rozlady spektru autyzmu: medychna ta psykholoho-pedahohichna dopomoha. Kiev. 182 p. (in Ukrainian).
10. Koenig KP, Buckley-Reen A, & Garg S (2012). Efficacy of the Get Ready to Learn yoga program among children with autism spectrum disorders: a pretest-posttest control group design. The American journal of occupational therapy : official publication of the American Occupational Therapy Association, 66(5), 538-46 PMID: 22917120
11. Pan CY. (2010) Effects of water exercise swimming program on aquatic skills and social behaviors in children with autism spectrum disorders. Autism 14:9–2810.1177/1362361309339496 [PubMed] [CrossRef]
12. Schaaf Roseann (2018) Study of Sensory Integration Therapy for Children with Autism – Seeking Participants! Retrieved from: <https://autismsciencefoundation.wordpress.com/2018/07/12>
13. Shefali Sabharanjak (2013) Physical Therapy In Autism Spectrum Disorders The Neuroscience & Neurology journal 4 <http://brainblogger.com/2013/02/27/physical-therapy-in-autism-spectrum-disorders/>

Пасічник В. М.

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри спортивних та рекреаційних ігор;

Згоба В. Л.

старший викладач кафедри спортивних та рекреаційних ігор

Львівський державний університет фізичної культури ім. І. Боберського

ОЦІНКА ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Психічний розвиток дитини – це розвиток її пізнавальної, емоційної, волевої сфери становлення суб'єктивного світу особистості її самосвідомості. Як відомо психічний розвиток дитини нерозривно поєднаний із фізичним. За таких обставин значно підвищується роль фізичного виховання у системі дошкільної освіти, потенціал якого не лише у впливі на рухову сферу, а й на психічну. Мета дослідження – визначити рівень психічного розвитку дітей дошкільного віку. Дослідження проводилося на базі дошкільних навчальних закладів м. Львова та Львівської області у 2017 році. Усього у дослідженні взяли участь 1188 дітей дошкільного віку, серед них 418 дітей 3–4 років, 350 – 4–5 років та 420 – 5–6 років та 78 вихователів-педагогів. Оцінку психічного розвитку дітей здійснювали за методикою непрямой експрес-діагностики рівня психічного розвитку дітей дошкільного віку (П. М'ясоєда). Встановлено, що сформованість психічного розвитку дітей 3–6 років значуще частіше відповідає достатньому рівню (в середньому по вибірці 48,44–54,71 %).

Ключові слова: психічний розвиток, діти, дошкільний вік.

Пасічник В. М., Згоба В. Л. Оценка психического развития детей дошкольного возраста. Психическое развитие ребенка – это развитие его познавательной, эмоциональной, волевой сферы становления субъективного мира личности ее самосознания. Как известно психическое развитие ребенка неразрывно соединено с физическим. При таких обстоятельствах значительно повышается роль физического воспитания в системе дошкольного образования, потенциал которого не только во влиянии на двигательную сферу, но и на психическую. Цель исследования – определить уровень психического развития детей дошкольного возраста. Исследование проводилось на базе дошкольных учебных заведений г. Львова и Львовской области в 2017 году. Всего в исследовании приняли участие 1188 детей дошкольного возраста, среди них 418 детей 3-4 лет, 350 – 4-5 лет и 420 – 5-6 лет и 78 воспитателей-педагогов. Оценку психического развития детей осуществляли по методике косвенной экспрес-диагностики уровня психического развития детей дошкольного возраста (П. Мясоеда). Установлено, что сформированность психического развития детей 3-6 лет значимо чаще соответствует достаточному уровню (в среднем по выборке 48,44-54,71%).

Ключевые слова: психическое развитие, дети, дошкольный возраст.

Pasichnyk V. M., Zhoba V. L. Assessment of the mental development of children of preschool age. The mental development of a child is the development of his cognitive, emotional, volitional sphere of the formation of the subjective world of the personality of her self-consciousness. As is well known, the mental development of a child is inextricably linked with physical development. Under such circumstances, the role of physical education in the system of preschool education, whose potential is not only in influencing the motor sphere, but also on the mental one, significantly increases. The purpose of the study - to determine the level of mental development of children of preschool age. The study was conducted on the basis of preschool educational institutions in Lviv and Lviv region in 2017. The following research methods are applied in the work: general scientific (analysis, generalization of data of literary sources); pedagogical (confirmatory experiment); assessed the mental development of children by the method of indirect rapid-diagnosis of the level of mental development of children of preschool age (P. Myasoyed). In the course of the methodology, opt-meters were offered measuring scales that allow determining the level of mental development of preschool children, which are: 1) sensation (color); 2) perception (visual); 3) memorization; 4) thinking; 5) imagination; 6) attention; 7) the game; 8) communication; 9) the language; 10) emotions; 11) independence; 12) self-regulation. The number of children with a sufficient level of mental development was 48.44% for girls and 54.71% for boys 3-4 years. Among girls and boys 4-5 and 5-6, the number of children with a sufficient level of mental development was (51,19% and 52,12%) and (50,25% and 49,63% respectively).

Key words: mental development, children, preschool age.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Формування соціально-активної особистості у поєднанні з фізичним розвитком є важливою умовою підготовки до життя у сучасному суспільстві. Особливого значення набуває це положення у системі навчання і виховання дітей дошкільного віку [6]. Недостатня ефективність системи охорони здоров'я, зниження життєвого рівня більшості родин провокують погіршення стану здоров'я дітей від самого їх народження. На думку фахівців, негативний вплив на стан здоров'я дітей, полягає не стільки в соціально-економічній кризі та низькому рівні медицини, скільки у фізичній деградації суспільства та дефіциті рухової активності [2, 4, 8].

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я у 2016 році 250 млн дітей мають затримку розвитку, а тому втрачають можливість повною мірою реалізувати власний потенціал. Проблема пов'язана з пріоритетністю інтелектуального розвитку дітей батьками та сучасними вимогами виховного процесу в ЗДО, в результаті чого дошкільники перенавантажено різноманітними малорухливими заняттями та відчувають дефіцит рухової активності. У всіх розвинутих країнах іде інтенсивна пропаганда здорового способу життя, який за оцінкою ВООЗ забезпечує 50% здоров'я населення. Лише 13% громадян України мають необхідний фізіологічно обумовлений рівень рухової активності, тим часом як у країнах ЄС – 40–60%, а в Японії – 70–80% [5]. За даними Міністерства охорони здоров'я України, в початковій школі рухова активність дітей, порівняно, з дошкільниками, скорочується на 50%. Одним з найбільш важливих факторів, які сприяють цьому, може бути оптимальна рухова активність. За таких обставин значно підвищується роль фізичного виховання у системі дошкільної освіти, потенціал якого не лише у впливі на рухову сферу, а й на психічну [1]. Загальною формою психічного розвитку дитини є навчання та виховання. Навчання створює зону найближчого розвитку, тобто активізує внутрішні процеси розвитку, які спочатку можливі лише у сфері взаємовідносин дитини з дорослою людиною. Засвоєння соціального досвіду, оволодіння знаннями, вміннями та навичками – саме це напряму впливає на психічний розвиток [7, 10, 11].

У зв'язку з цим актуальним є питання використання різноманітних засобів фізичного виховання для розвитку психічної сфери дошкільнят. Оскільки існує безпосередній взаємозв'язок між інтелектуальним, моральним, емоційним, соціальним розвитком і руховою діяльністю [1, 3, 6], що обумовлює доцільність застосування такої системи навчання і виховання, яка передбачає інтегрований освітній, виховний, оздоровчий ефект. В контексті вищесказаного вивчення особливостей психічного розвитку є важливим для оптимізації засобів і методів фізкультурно-оздоровчих заходів, визначення змісту занять фізичними вправами, що спрямовані на всебічний гармонійний розвиток дітей дошкільного віку.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до теми НДР кафедри теорії і методики фізичної культури Львівського державного університету фізичної культури на 2017–2020 рр. «Теоретико-методичні аспекти оптимізації рухової активності різних груп населення» (протокол № 4 від 17.11.2016).

Мета дослідження – визначити рівень психічного розвитку дітей дошкільного віку.

Матеріал і методи дослідження: дослідження проводилося на базі дошкільних навчальних закладів м. Львова та Львівської області у 2017 році. Усього у дослідженні взяли участь 1188 дітей дошкільного віку, серед них 418 дітей (216 хлопчиків, 202 дівчаток) молодшого дошкільного віку (3–4 роки), 350 – (180 хлопчиків, 170 дівчаток) середнього дошкільного віку (4–5 років) та 420 – (211 хлопчиків, 209 дівчаток) старшого дошкільного віку (5–6 років) та 78 вихователів-педагогів. У роботі застосовано такі методи дослідження: загальнонаукові (аналіз, узагальнення даних літературних джерел); педагогічні (констатувальний експеримент); здійснювали оцінку психічного розвитку дітей за методикою непрямой експрес-діагностики рівня психічного розвитку дітей дошкільного віку (П. М'ясоєда) [9]. У ході проведення методики опитантам пропонувалися вимірні шкали, що дозволяють визначити рівень психічного розвитку дошкільників, це: 1) відчуття (колірні); 2) сприйняття (зорове); 3) запам'ятовування; 4) мислення; 5) увагу; 6) увагу; 7) гра; 8) спілкування; 9) мова; 10) емоції; 11) самостійність; 12) саморегуляція. За допомогою цих шкал дослідник, використовуючи вихователів групи дитячого садка в якості експертів, отримує первинні оцінки (від 0 до 5 балів) по

кожному з параметрів.

Результати дослідження та їх обговорення. Психічний розвиток, як відомо, процес всебічний. Малеча вивчає світ через зв'язок з ним. Водночас у процесі пізнання будуються внутрішні передумови до подальшого розширення цих зв'язків, поступово змінюється і сама діяльність, вона стає свідомо спрямованою на оволодіння знаннями про предмети і явища об'єктивного світу. Завдяки діяльності дитини відбувається її саморух, саморозвиток. Психічний розвиток – це розгорнуті в часі кількісні та якісні зміни, що ведуть до формування особистості. Індивідуальний розвиток особистості є не тільки кількісним збільшенням наявних у неї знань, умінь та навичок а й передбачає якісні зміни її психічної діяльності, виникнення нових форм і засобів відображення об'єктивної дійсності, поступовий перехід від нижчих до вищих ступенів розвитку свідомості й самосвідомості. Психічний розвиток дитини – це розвиток її пізнавальної, емоційної, вольової сфери становлення суб'єктивного світу особистості її самосвідомості [10, 11].

Огляд отриманих даних дав змогу провести розподіл дітей дошкільного віку за рівнями психічного розвитку і представити кількісне співвідношення чисельності дітей на кожному рівні у кожній групі обстежених. У результаті узагальнення отриманих даних виділено три рівні психічного розвитку дітей дошкільного віку: низький, достатній та високий (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл дітей 3–6 років за показниками психічного розвитку (n=1188), %

Показники психічного розвитку	Вік	Дівчатка			Хлопчики		
		рівні			Рівні		
		Н	Д	В	Н	Д	В
Відчуття	3-4	35,16	37,62	27,22	31,99	40,24	27,77
	4-5	31,76	41,19	27,05	37,79	38,33	23,88
	5-6	25,84	36,84	37,32	29,38	35,55	35,07
Сприйняття	3-4	30,21	40,59	29,20	35,64	37,59	26,77
	4-5	36,66	38,64	24,70	36,11	37,78	26,11
	5-6	31,11	47,84	21,05	28,22	43,86	27,92
Пам'ять	3-4	33,72	34,65	31,63	33,33	43,53	23,14
	4-5	37,07	38,23	24,70	36,68	37,77	25,55
	5-6	35,89	33,01	31,10	32,19	44,59	23,22
Мислення	3-4	34,65	40,09	25,26	33,79	41,68	24,53
	4-5	31,77	42,94	25,29	32,78	40,00	27,22
	5-6	38,77	37,79	23,44	33,96	38,12	27,92
Уява	3-4	33,00	36,13	30,87	32,40	39,35	28,25
	4-5	25,88	48,82	25,30	31,66	37,23	31,11
	5-6	25,37	42,58	32,05	27,60	46,23	26,17
Увага	3-4	34,65	40,06	20,29	31,40	38,98	29,62
	4-5	33,52	40,00	26,48	32,79	38,88	28,33
	5-6	33,98	41,62	24,40	37,46	38,38	24,16
Гра	3-4	28,21	43,58	28,21	32,87	41,67	25,46
	4-5	35,29	37,64	27,07	30,56	42,22	27,22
	5-6	43,55	35,40	21,05	33,91	38,61	27,48
Спілкування	3-4	35,64	38,64	25,74	31,99	37,92	30,09
	4-5	32,94	37,05	30,01	35,01	36,11	28,88
	5-6	36,37	26,31	37,32	30,80	36,18	33,02
Мовлення	3-4	30,69	53,97	15,34	31,48	41,67	26,85
	4-5	32,96	43,52	23,52	31,11	43,34	25,55
	5-6	31,59	45,45	22,96	34,56	36,49	28,95
Емоції	3-4	38,11	47,04	14,85	36,11	41,21	22,68
	4-5	30,01	48,23	21,76	27,79	44,44	27,77
	5-6	31,59	39,23	29,18	32,39	40,75	26,86
Самостійність	3-4	36,63	36,64	26,73	35,19	37,96	26,85
	4-5	33,54	42,94	23,52	28,33	45,01	26,66
	8-6	35,42	35,88	28,70	37,80	32,22	29,98
Саморегуляція	3-4	28,21	45,06	26,73	29,16	45,08	25,92
	4-5	32,95	39,23	27,82	33,42	39,45	27,13
	5-6	38,29	34,92	26,79	35,12	37,54	27,34

Примітка: н – низький, д – достатній, в – високий.

Проведене дослідження показало, що більшість дівчаток і хлопчиків дошкільного віку за розвитком відчуття знаходиться на достатньому рівні 36,84–41,19 % і 35,55–40,24 % відповідно. Низький рівень мають 25,84–35,16 % дівчаток і 29,38–37,79 % хлопчиків 3–6 років, високий рівень – 27,05–37,32 % і 23,88–35,07 % відповідно.

Аналіз результатів рівня розвитку сприйняття продемонстрував, що на високому рівні знаходились від 21,05 % до 29,20 % дітей 3–6 років, при цьому в усіх групах хлопчиків розподіл майже однаковий у відсотковому відношенні (26,11–27,92 %). Достатній рівень був встановлений у 38,64–47,84 % дівчаток і 37,59–43,86 % хлопчиків, а низький рівень виявлений у 30,21–36,66 % і 28,22–36,11 % відповідно. Розподіл дітей 3–6 років за таким показником психічного розвитку, як пам'ять засвідчив, що на достатньому рівні опинились від 33,01 % до 44,59 % дошкільників. Низький рівень виявлено майже у третини (32,19–37,07 %) всіх дітей кожної групи обстежених. Решта дітей дошкільного віку (23,14–31,63 %) продемонстрували високий рівень.

Результати дослідження рівня розвитку мислення дівчаток і хлопчиків 3–6 років показали, що серед всіх дітей в середньому 40,00 % обстежених відносяться до достатнього рівня. Низький рівень мають 31,77–38,77 % дітей, а високий рівень спостерігається майже у чверті дівчаток і хлопчиків (23,44–27,92 %) у всіх вікових підгрупах.

Аналіз даних рівня розвитку уваги показав, що в середньому по кожній групі обстежених більшість знаходиться на достатньому рівні, а саме від 36,13 % до 48,82 % дівчаток та від 37,23 % до 46,23 % у хлопчиків. Низький рівень відзначено у 25,37–33,00 % дівчаток і 27,60–32,40 % хлопчиків, високий у 25,30–32,05 % і 26,17–31,11 % відповідно.

Розподіл дітей за результатами рівня розвитку показника уваги продемонстрував, що практично однакова кількість дівчаток у всіх вікових підгрупах (40,06–41,62%) знаходяться на достатньому рівні, аналогічну ситуацію ми спостерігали і у хлопчиків, де 38,38–38,98 % віднесено до достатнього рівня розвитку. Майже третина (31,40–37,46 %) всіх обстежених дітей 3–6 років віднесено до низького рівня. Решта дошкільнят продемонстрували високий рівень, де найбільш чисельною групою (29,62 %) серед загальної кількості дітей стала група хлопчиків 3–4 років, а найменшою (20,29 %) – дівчаток цієї ж вікової групи. Кількість дітей 3–6 років, у яких спостерігається достатній рівень розвитку гри був в межах від 35,40 % до 43,58 % у дівчаток і від 38,61 % до 42,22 % у хлопчиків. До низького рівня віднесено 28,21–43,55 % всіх обстежених дітей. Майже чверть (21,05–28,21 %) обстеженого контингенту дошкільників віднесено до високого рівня даного показника психічного розвитку.

Отримані дані засвідчили, що такий показник психічного розвитку як спілкування перебував у 26,31–38,64 % дівчаток і 36,11–37,92 % хлопчиків на достатньому рівні. Низький рівень розвитку спілкування за чисельністю дошкільників мав такі значення: від 30,80 % у хлопчиків 5–6 років і до 36,37 % – дівчаток цього ж віку. Високий рівень констатували від 25,74 % до 37,32 % і від 28,88 % до 33,02 % відповідно дівчаток і хлопчиків 3–6 років. Аналіз рівня розвитку показника мовлення у дітей дошкільного віку приводить до висновку, що більшість обстежених відносяться до достатнього рівня і цей показник перебуває в діапазоні від 43,52 % до 53,97 % у дівчаток, натомість у хлопчиків ця чисельність є трохи меншою – від 36,49 % до 43,34 %.

Майже у кожній третій дитині усіх вікових підгруп незалежно від статі виявлено низький рівень (30,69–32,96 % дівчаток і 31,11–34,56 % хлопчиків). У іншій частині дітей встановлено високий рівень, де найбільш чисельною групою (28,95 %) серед загальної кількості дітей стала група хлопчиків 5–6 років, а найменшою (15,34 %) – дівчаток 3–4 років. Переважна більшість дітей 3–6 років із загального числа обстежених, незалежно від віку і статі, відповідала достатньому рівню розвитку емоцій від 39,23 % до 48,23 %. Низький рівень виявлено у 30,01–38,11 % дівчаток і 27,79–36,11 % хлопчиків 3–6 років, високий рівень – 14,85–29,18 % і 22,68–27,77 % відповідно.

Дослідження результатів рівня розвитку самостійності у дітей дошкільного віку виявило таке: достатній рівень виявлено від 32,22 % до 45,01 % дітей по всій вибірці, високий рівень встановлено від 23,52 % дівчаток 4–5 років до 29,98 % хлопчиків 5–6 років, низький рівень характерний 33,54–36,63 % дівчаток 3–6 років і 28,33–37,80 % відповідно хлопчиків.

Аналіз отриманих даних рівня розвитку саморегуляції показав, що серед загального числа дітей, які приймали участь у констатувальному експерименті, майже однакова кількість дошкільників незалежно від статі (34,92–45,06 % дівчаток і 37,54–45,08 % хлопчиків) знаходились на достатньому рівні.

Низький рівень був виявлено від 28,21 % до 38,29 % дівчаток і від 29,16 % до 35,12 % хлопчиків, майже кожній четвертій дитині в усіх вікових підгрупах (25,92–27,82 %) властиво високий рівень розвитку саморегуляції. Узагальнення результатів дослідження щодо особливостей дошкільників за показниками психічного розвитку дозволив встановити, що для дітей 3–6 років властиві різні рівні психічного розвитку з тенденцією до переважання дітей з достатнім рівнем (рис. 1).

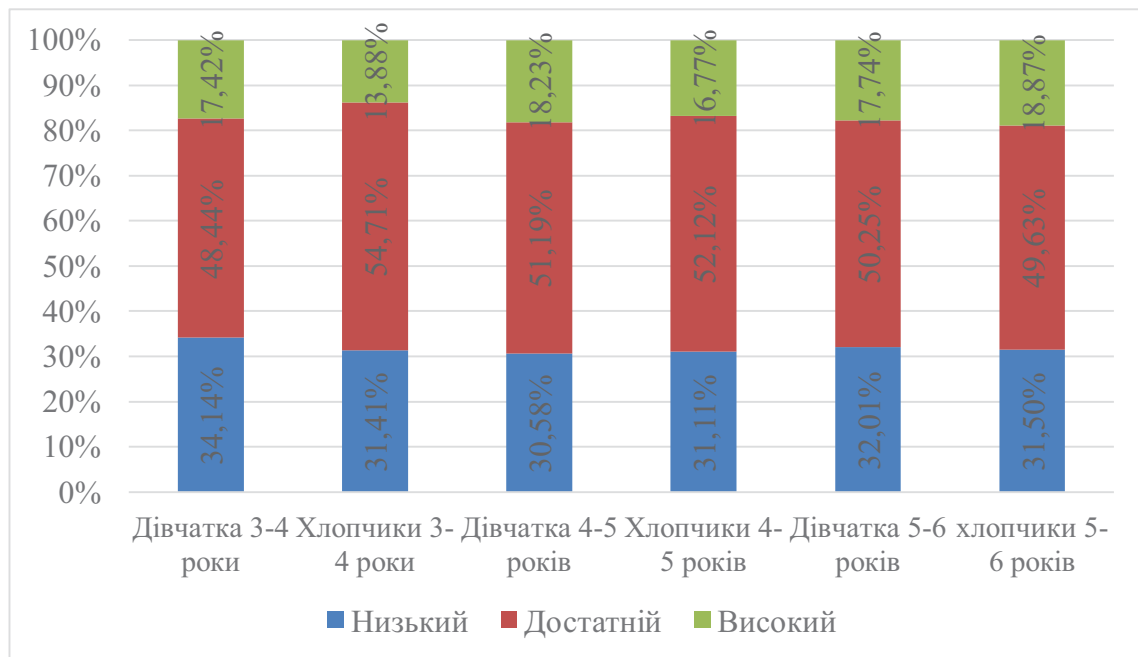

Рис. 1. Розподіл дітей 3-6 років за рівнем психічного розвитку

Зауважимо, що співвідношення кількості дітей дошкільного віку із різними рівнями психічного розвитку була практично однаковою в усіх вікових підгрупах дівчаток і хлопчиків. Кількість дітей з достатнім рівнем психічного розвитку була 48,44 % у дівчаток і 54,71 % у хлопчиків 3–4 років. Серед дівчаток і хлопчиків 4–5 та 5–6 років кількість дітей з достатнім рівнем психічного розвитку становила (51,19 % і 52,12 %) та (50,25 % і 49,63 %) відповідно. Кількість дітей із високим рівнем психічного розвитку була найменшою та практично однаковою в усіх вікових підгрупах – 13,88–18,87 %, тоді як із низьким вдвічі більше – 30,58–34,14 %. **Висновки.** Фізичне виховання є особливим видом діяльності, що сприяє вихованню не тільки фізичних якостей, але й розвитку психічної сфери, пов'язаних з формуванням гармонійно розвиненої особистості дитини. Аналіз результатів дослідження довів, що в усіх досліджуваних групах дітей 3–6 років незалежно від віку і статі найбільшу кількість було зафіксовано на достатньому рівні (48,44 % у дівчаток і 54,71 % у хлопчиків 3–4 років, 51,19 % і 52,12 % 4–5 років та 50,25 % і 49,63 % 5–6 років).

Література

1. Pasichnyk V, Melnyk V, Levkiv V, Kovtsyn V. Effectiveness of integral-developmental balls use in complex development of physical and mental abilities of senior preschool age children. *Journal of Physical Education and Sport*. 2015; 15 (4): 775 – 780.
2. Pasichnyk V, Pityn M, Melnyk V, Semeryak Z, Karatnyk I. Characteristics of the psychomotor system in preschool children with mental disabilities. *Journal of Physical Education and Sport* 2018; 47: 349–355.
3. Pasichnyk V., Pityn M., Melnyk V., Karatnyk I., Hakman A., Galan Y. Prerequisites for the physical development of preschool children for the realization of the tasks of physical education *Physical Activity Review*. 2018; 6: 117–126.
4. Pityn M., Pasichnyk V., Galan Y., Melnyk V, Semeryak Z. Morbidity Patterns of Preschool-age Children. *Iranian Journal of Public Health*, 2018; 8/29: 1433–1434.
5. Павлова Ю. Засоби фізичного виховання у програмах раннього розвитку дитини / Ю. Павлова, О. Федечко // *Спортивна наука України*. – 2017. – № 3 (79). – С. 26–33.
6. Пангелова Н.Є. Теоретико-методичні засади формування гармонійно розвиненої особистості дитини дошкільного віку в процесі фізичного виховання: автореф. дис. ...докт. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02 / Н.Є.Пангелова. – Київ, 2014. – 39 с.
7. Пасічник В. М. Аналіз психічного та соціально-емоційного розвитку дітей дошкільного віку з особливими потребами / В. М. Пасічник, В. Л. Згоба, В. Р. Пасічник // *Науковий часопис нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.] / за ред. О. В. Тимошенко*. – Київ, 2018. – Вип. 3 (94) 18. – С. 77–81.
8. Пасічник В. М. Структура захворюваності дітей дошкільного віку (на прикладі м. Львова та Львівської області) / В. М. Пасічник, М. П. Пітин, О. О. Волошин // *Науковий часопис нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.] / за ред. О. В. Тимошенко*. – Київ, 2017. – Вип. 5 К (86) 17. – С. 245–249.
9. Проценко О. В. Розвиток здібностей та обдарувань у дошкільників / О. В. Проценко. – К. : Шк.світ, 2011. – 128 с.
10. Психічний розвиток дитини – дошкільника. Навчальний посібник. / під ред. С.Є. Кулачківська, С.О. Ладивір, Т.О. Піроженко. – К.: Світич, 2004. – 74с.

11. Трикоз С. В. Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку / С. В. Трикоз, Г. О. Блеч. – Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. – 40 с. – (Інклюзивне навчання).

References

1. Pasichnyk V, Melnyk V, Levkiv V, Kovtsyn V. Effectiveness of integral-developmental balls use in complex development of physical and mental abilities of senior preschool age children. Journal of Physical Education and Sport. 2015; 15 (4): 775 – 780.
2. Pasichnyk V, Pityn M, Melnyk V, Semeryak Z, Karatnyk I. Characteristics of the psychomotor system in preschool children with mental disabilities. Journal of Physical Education and Sport 2018; 47: 349–355.
3. Pasichnyk V., Pityn M., Melnyk V., Karatnyk I., Hakman A., Galan Y. Prerequisites for the physical development of preschool children for the realization of the tasks of physical education Physical Activity Review. 2018; 6: 117–126.
4. Pityn M., Pasichnyk V., Galan Y., Melnyk V, Semeryak Z. Morbidity Patterns of Preschool-age Children. Iranian Journal of Public Health, 2018; 8/29: 1433–1434.
5. Pavlova Iu. And Fedechko O. (2017) "Means of physical education in early childhood development programs Sportyvna nauka Ukraine", Vol. 3, no. 79. pp. 26–33.
6. Panhelova, N. YE. (2014), "Theoretical and methodological principles of forming a harmoniously developed personality of a child of preschool age in the process of physical education", Thesis abstract for Doct. Sc. (Physical Education and Sport), 24.00.02, Kyiv, Ukraine.
7. Pasichnyk V. M., Pityn M. P. and Voloshyn O. O. (2017) "Structure of the morbidity of children of preschool age (for example, Lviv and Lviv oblast)", Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova, Vol. 5, no. 86. pp. 245–249.
8. Pasichnyk V. M., Zhoba V. L. and Pasichnyk V. R. (2018) "Analysis of mental and socio-emotional development of children of preschool age with special needs", Naukovy chasopys nats. ped. un-tu imeni M. P. Drahomanova, Vol. 3, no. 94. pp. 77–81.
9. Protsenko O. V. (2011) "Development of abilities and talents in preschoolers ", Kyiv : Shk. svit, 128 p.
10. S.YE. Kulachkivs'ka, S.O. Ladyvir and T.O. Pirozhenko (2004) "Mental development of a child - a preschooler": Navch. posib. Kyiv: Svitych, 74 p.
11. Trykoz S. V. and Blech H. O. (2018) "A child with intellectual disabilities", Kharkiv: Vyd-vo Ranok, 40 p.

*Пилипенко В.М., Настояща У.В., Педорич А.В., Дробот Д.С.
Академія Державної пенітенціарної служби*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТСЬКО-СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ СПОРТИВНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті висвітлено теоретичні аспекти військово-патріотичного виховання курсантсько-студентської молоді засобами спортивно-ігрової діяльності. Із цією метою проаналізовано зміст, форми і методи військово-патріотичного виховання курсантсько-студентської молоді у процесі спортивно-ігрової діяльності. Розкрито значення занять спортивно-ігрової діяльності у контексті військово-патріотичного виховання курсантсько-студентської молоді. Встановлено, що уміле застосування у вищих навчальних закладах спортивно-ігрової діяльності спрямованої на формування моральних, волевих та фізичних якостей особистості сприяє підвищенню в курсантів фізичної підготовленості, вихованню патріотизму, цілеспрямованості, дисциплінованості, здоровому способу життя та інших важливих особистісних якостей.

Ключові слова: теоретичні аспекти, військово-патріотичне виховання, захист Вітчизни, військова служба, курсантсько-студентська молодь, спортивно-ігрова діяльність.

Пилипенко В.Н., Настоящая У.В., Педорич А.В., Дробот Д.С. Теоретические аспекты военно-патриотического воспитания курсантско-студентской молодежи средствами спортивно-игровой деятельности. В статье освещены теоретические аспекты военно-патриотического воспитания курсантско-студентской молодежи средствами спортивно-игровой деятельности. С этой целью проанализировано содержание, формы и методы военно-патриотического воспитания курсантско-студентской молодежи в процессе спортивно-игровой деятельности. Раскрыто значение занятий спортивно-игровой деятельности в контексте военно-патриотического воспитания курсантско-студентской молодежи. Установлено, что умелое применение в высших учебных заведениях спортивно-игровой деятельности, направленной на формирование нравственных, волевых и физических качеств личности способствует повышению у курсантов физической подготовленности, воспитанию патриотизма, целеустремленности, дисциплинированности, здоровому образу жизни и других важных личностных качеств.

Ключевые слова: теоретические аспекты, военно-патриотическое воспитание, защиту Отечества, военная служба, курсантско-студентская молодежь, спортивно-игровая деятельность.

Pylypenko V., Nastoiashcha U., Pedorych A., Drobot D. Theoretical aspects of military-patriotic education of cadets-students' youth by means of sports-gaming activities. In the article the theoretical aspects of military-patriotic